

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pōli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 28. oktobra 1885.

O b s e g: O navadni slivi ali češplji. — Gnojenje z gnojnico. — Zimsko krmenje goveje živine. — Gospodarske izkušnje. — Razglas kranjskim živinorejcem o prodaji plemenskih juncev pingavskega rodu v Kranji na Gorenjskem. — Laž in sredstva zoper laž. — 70. odborova seja „Matice Slovenske“ dne 24. oktobra. — Trgovinska in obrtna zbornica. (Konec.) — Zemlje- in narodopisni obrazi. (Konec.) — Govor poslanca Riegerja v 8. seji državnega zbora 17. oktobra 1885. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

O navadni slivi ali češplji.

Spisal R. Dolenc.

Sme se smelo trditi, da je med vsemi našimi sadnimi plemeni čisto navadna sliva ali češplja — *prunus domestica* — najkoristnejša, in zakaj?

1. Zato, ker ona tudi brez vsega sejanja, vsega požlahtnjenja, da še celó brez vsega presajenja, povsod tam, kjer jej podnebne razmere ugajajo — suho podnebje ni za-njo — prav dobro stori, to je, se sama pomnožuje in dobro rodi.

2. Zato, ker je njen sad v presnem stanu kaj finega okusa, med vsemi slivami odločno najboljšega.

3. Zato, ker nam daje tehnično podelana tudi v zimskem času kaj prijeten užitek: a) kakor navadna suha sliva, b) kakor olupljena, ter koščice oproštena suha sliva „*prunella*“, c) kakor ukuhana sliva „*compote*“, d) kakor v mozeg — lequar, česki „*povidel*“ — spremenjena, e) kakor v slivovko podelana.

Po vsej pravici se torej v gotovih krajih, kakor v Slavoniji, v Bosni, Hercegovini, na Štajarskem, Dolenjskem itd. navadna sliva jako ocenuje, ter v veliki meri goji. In kjer podnebje navadni slivi prav dobro ugaja, pa vendar ni še v taki meri zaplodena, v kakoršni bi iz gospodarskih ozirov morala biti; tam naj bi se je povsod močno poprijeli, kakor na primer, v marsikaterem kraju na naši Pivki itd. Za take kraje veljajo naj sledeče besede, katere utegnejo marsikateremu za gojo sliv vnetemu gospodarju prav priti.

Slišal sem uže, da nekateri trdijo, da se slive s pomočjo semena — koščic — ne dadó pomnoževati, in to neki zato ne, ker je prevagljiva večina naših uže rodečih slivnih dreves, iz korenčnih poganjkov in ne pa iz koščic dosežena. Torej le iz koščic doseženo drevje naj bi rodilo rodovite koščice. O, kako smešna trditev je to! Ne da bi rastlinsko fiziologičnih protidokazov navajal — čemu tudi za tako neosnovano iz zraka zgrabljeno trditev — rečem, da se dá navadna sliva prav dobro s pomočjo koščic pomnoževati, naj so rastle uže na kakoršnem si bodi drevu god. Uže celó dobro se doseže iz slivnih koščic slivno drevje,

ako se koščice stratificirajo, to je, na jesen pred na stopom zime, v tanjkih plastéh med pesek v lonce al pa zaboje vložé, ter ti dobro pokriti ali zabíti čez zimo tako globoko v zemljo zakopljejo, da jih zmrzlin doseči ne more.

Ko na spomlad tako obvarovane koščice uže kaliti pričnó, se lepo v vrste vsejejo, to pa ne v težak svet, ampak v rahli, v katerem se vrhu setve zemlja s kako diljo nekoliko pritlači. Toda slive s pomočjo koščic pomnoževati je čisto odveč, ker se pride pozno do zaželenega rezultata, boljše se stori, da se tako-le postopa. Na senožeti ali njivi, kjer je okolo starejšega slivnega drevja dosti korenčnih izrastkov, se tem ob košnji senožeti ali obdelovanji njive prizanaša, da se ne poškodujejo ali še celó ne vničijo. Eno leto stare izkopljejo se na spomlad previdno, obrežejo se to je, skrajšajo se jim nekoliko koreninice in debelca — da obdržé po 3 do 4 pope, zadostuje — in presadé se na to v drevesnico lepo v vrste 50 cm. oddaljene, v vrstah pa 30 do 40 cm. narazen. V drevesnico zasajene slivice izgojuje se dalje tako, da postanejo v preteku 3 do 4 let lepa ravna, zadosti močna, do 1.5 m. visoka. v zemlji dobro ukoreničena, nad deblom pa lepo vejno krono imajoča drevesca, katera so za presaditev na stalno mesto najboljša. Izgojujejo se pa take slivice tako-le: V prvem letu — letu zasaditve v drevesnico — se drevce le pridno okopuje in pleve, da jih plevel ne mori, in ako potrebno zaliva. Na jesen jih moramo pa na vsak način z gostim belenjem, narejenem iz apna, kravjega blata in volovske krvi od vrha pa do tal dobro namazati, da jih čez zimo zajec ne poškoduje. (Dalje prih.)

Gnojenje z gnojnico.

Kakor je sploh znano, je gnojnica prvotno le vodeni živalski izmeček, ki se pa pozneje kemično precej pretvori, zraven tega pa še izluži različne tvarine iz trdih živalskih izmečkov ter stelje. Glavni del gnojnice je toraj scalna voda, v kateri je manj ali več raztopljenih gnojilnih snovi. Ker pa k gnojnici pripada še dosti tekočine, to je, vode od drugod, na pr. od

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pōli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrto leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrto leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 11. novembra 1885.

O b s e g: O navadni slivi ali češplji. (Konec.) — O boleznih in elementarnih poškodbah sadnega drevja. (Dalje.) — C. k. kmetijska družba kranjska. — Trgovinska in obrtna zbornica. — Govor poslanca Riegerja v 8. seji državnega zbora 17. oktobra 1885. (Dalje.) — Temi pod plaščem ali Rabljevo delo o polnoči. (Dalje.) — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

O navadni slivi ali češplji.

Spisal R. Doléne.

(Dalje in konec.)

Sledečo spomlad obrežejo se taka drevesca tako-le: Lepo pognalim debelcam odrežejo se vse stranske mladikice proč, le najvišja se pusti na debelcu, ter se na tri, k večjemu štiri pope skrajša. Pri tem skrajšanji je pa vendar na to gledati, da se pusti najvišji pop na nasprotni strani mesta, na katerem mladika sama raste, to v namen zravnjanja rašče. Drevescem, kateri niso lepo pognali, pusti se isto tako obrezana najkrepkejša mladika, naj raste uže kjer koli. Svet med drevesci se lepo okoplje. V mesecu juniju se odščenejo vsi stranski pognanki za toliko, da obdržé le 3 do 4 liste na sebi, najvišji pusti se pa v miru višje rasti. To odščipanje stranskih pognankov ponovi se pozneje meseca avgusta še enkrat, ako so možno pognali, in sicer zopet na 3 do 4 višje liste. Oleseneli najvišji pognank, torej zdaj uže mladika pusti se na jesen pri miru, isto tako nižje poščipani. Pred zimo se drevesca zopet od vrha do tal, kakor v prvem letu, namažejo.

Na spomlad tretjega leta skrajša se najvišja mladika po njeni kreposti za eno tretjino do polovice, vse nižje, v prošlem letu oščipane se pa odvržejo, rane zamažejo.

Okopavanje in pletev ponovi se, kakor v poprejšnjem letu, dva do trikrat. Pri skrajšanji najvišje mladike treba je gledé najvišjega popa istega pozora, kakor v preteklem letu. Meseca junija se isto tako kakor v prošlem letu, razun najvišjega pognanka vsi ostali priščipnejo, kar se avgusta ponovi. Na jesen se drevesca zopet namažejo. Tako, kakor v drugem in v tretjem letu, postopa se z drevci v četrtem, in ako treba, tudi petem, sploh tako dolgo, dokler ne dosežejo v deblih tiste visokosti, katero si izgojevalec želi. Za slive je pač najprimernejša visokost debelc 1.5 m., in to se bode zlo povsod uže v tretjem letu doseglo. Zadosti visokim debelcam izgoji se krona, kar se s tem stori, da se jim štiri lepo umestjeni pognanki

pusté, eden za glavno voditeljico na vrhu, drugi trije do štirje bolj ko mogoče simetrično umeščeni pa nižje doli, ostali še nižje se lahko kar vsi odvalé.

Veliko boljše, da skoro edino prav bi rekel, se pa postopa, ako se ne izgojuje krona iz pognankov oziroma mladih prvotnih debelc, ampak ako se debelca v visokosti kron požlahtnijo in to s cepiči sicer navadnih sliv — češpelj — vendar vzetih iz dreves, katera posebno lepe slive rodé, osobito pa, katera redno rodé. Vsak, kdor se z gojitvijo sliv peča, je gotovo uže zapazil, da nekatera drevesca drobne slive rodé, ako tudi v dobrem svetu rastejo, druge sicer debele pa v kaj majhni množini; no, in iz takih ni cepičev jemati. Jaz poznam tukaj priprostega kmeta, pa odličnega sadjerejca, kateri vsako slivo, katero vsadi, čez dve ali tri leta odžaga, ter jo z njenimi lastnimi cepiči požlahtni. Ko sem ga pri priliki vprašal, zakaj pa tako postopate? Odgovoril mi je: „Gospod, tako obravnavane slive veliko lepše čvrstejše skora brez vsega trnja rastejo, in posebno pa veliko lepše slive, in bolj redno rodé.

Iz mladik cepičev treba je se ve da še le krono izgojiti. Tako izgojevanje slivnega drevja stane res da nekoliko truda, toda zravno truda imamo tudi veselje, kratkočasje, posebno pa odločen dobiček, ko se drevje na stalno mesto presadi, kjer kaj lepo čvrsto raste in obilo rodi.

Ker so se v Ameriki sušilnice izumile — sistema Alden — kakoršne slive v petih do šestih urah do dobrega posušé, imajo slive kaj dobro bodočnost, in nikari ne zamudimo močno pomnožiti jih povsod tam, kjer dobro rodé, kjer pa niso še v gospodarsko pomenljivi množini zaplojene. Nove Aldenove sušilnice stanejo res da dosti, 5—600 forintov in tudi še več, ako jih hočemo iz tovarne, kjer jih izdelujejo, kupiti. Pa čemu kaj kupovati, ko se lahko isto veliko ceneje doma naredi. Kjer je slivno drevje močno z belim mahom obraščeno, naj se zdaj pozimi z belenjem, so-stavljenim iz apna in gnojnice pobeli, mahu oprostí ter v rašči podkrepi.

